

KONGRE - TOPLANTI

“OSMANLI DÖNEMİNDE ÇORUM” SEMPOZYUMUNDAN İZLENİMLER

Dr.İhsan KAHVECİ
Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

01-03 Ekim 2004 tarihleri arasında Gazi Üniversitesi Çorum İlahiyat Fakültesi tarafından “Osmanlı Döneminde Çorum” konulu bir sempozyum düzenlendi. Ondört oturum halinde tertip edilen sempozyumun açılışı 01 Ekim 2004 Cuma günü saat 09.00’da Çorum kent merkezindeki Anitta Otel’de yapıldı. Çorum İlahiyat Fakültesi İslam Tarihi ve Sanatları Bölüm Başkanı Yrd.Doç.Dr. H. Ahmet SEZİKLİ, Fakülte Dekanı Prof.Dr. Nadim MACİT ve Vali Hüseyin POROY’un bir konuşma yaptığı açılıшта Çorum İmam-Hatip ve İlahiyat Vakfı (İMVAK) başkanı Sait Kömürcü’ye ve Çorum’lu sanayici, esnaf ve iş adamlarına sempozyuma katkılarından dolayı plaketler verildi.

Açılışı müteakip I. Oturum’a geçildi. Başkanlığını Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanı Prof.Dr. Hüseyin ALGÜL’ün yaptığı bu oturumda Prof.Dr. Yavuz Ercan “Bilimsel Tebliğlerde Yöntem”; Prof.Dr. Refet YİNANÇ “Tahrir Kayıtlarında Çorum”; Araştırmacı Kamil ŞAHİN ise “Çorum Adının Menşei” başlıklı tebliğlerini sundular.

I. Oturum’dan sonra saat 11.30’da Çorum Devlet Güzel Sanatları Galerisi’nde Sakarya Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanı Prof.Dr. Ayşe Üstün, fakültenin diğer hocaları ve öğrencileri tarafından hazırlanan Geleneksel Türk El Sanatları Sergisi konulu serginin açılışı yapıldı. Sergide yer alan SAÜ. İlahiyat Fakültesi öğretim üyesi hattat Yrd.Doç.Dr. Mehmet MEMİŞ’in tabloları büyük ilgi gördü.

II. ve daha sonraki oturumlar İlahiyat Fakültesi bünyesinde teşekkül ettirilen A ve B salonlarında, her bir oturum için seçilen genel bir başlık altında gerçekleştirildi. Program kitapçığında yer aldığı halde mazeretleri dolayısıyla bildirisini sempozyuma gönderemeyenler bir tarafa bırakılırsa sempozyumda şu bildiriler sunulmuştur:

Sosyo-Ekonomik Yönleriyle Çorum başlıklı II. Oturum Saat 15.00’te A Salonu’nda yapıldı. Oturum başkanlığını A.Ü. Dil Tarih Coğrafya Fakültesi’nden Prof.Dr. Yavuz ERCAN’ın yaptığı bu oturumda, Mimar Sinan Ü.’den Prof.Dr.

Gönül CANTAY "Anadolu'da Kuzey Ticaret Yolu ve Çorum"; Gazi Osmanpaşa Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesin'den Yrd.Doç.Dr. Mehmet BEŞİRLİ "Çorum'da Fiyatlar (1839-1875)"; A.Ü. Dil Tarih Coğrafya Fak.'den Dr. Mutlu YILMAZ "XIX.yy. Sonu, XX.yy. Başında Çorum Sanayi" başlıklı tebliğlerini sundular.

Aynı saatte B Salonu'nda Tarihi Kaynaklarda Çorum başlıklı III. Oturum gerçekleştirildi. Ankara Ü. İlahiyat Fak.'den Prof.Dr. Nesimi YAZICI'nın başkanlığını yaptığı oturumda Gazi Ü.İlahiyat Fak.'den Yrd.Doç.Dr. Ramazan KARAMAN "Çorum'da Yaşayan Oğuz Boyu Aşiretleri ve Karakeçililer" konulu tebliğini sundu.

Kısa bir çay arasından sonra oturumlara devam edildi.

Çorum'da Eğitim ve Kültür I başlıklı IV. Oturum Saat 17.00'de A Salonu'nda yapıldı. Başkanlığını Uludağ Ü. İlahiyat Fak.'den Prof.Dr. Hüseyin ALGÜL'ün yaptığı oturumda Prof.Dr. Ahmet SAMSUNLU'nun "Osmanlı'da Hamam Kültürü ve Çorum Ali Paşa Hamamı Örneği" konulu tebliği okundu. Ayrıca bu oturumda Gazi Ü.İlahiyat Fak.'den Dr. K. Hamdi OKUR "Çorum'lu Bir Fakih Olan Ebussuud Efendi'nin Para Vakıfları Konusuna Yaklaşımı" konulu tebliğini ve Prof.Dr. Salim Öğüt bu tebliğle ilgili müzakeresini; yine Gazi Ü.İlahiyat Fak.'den Öğr.Gör. Ali ILICA "Osmanlı Dönemi Çorum'da Para Vakıfları" başlıklı tebliğini sundu.

Aynı saatte B Salonu'nda Çorum'un Tarihi Kent Dokusu başlıklı V.Oturum gerçekleştirildi. Başkanlığını Uludağ Ü. İlahiyat Fak.'den Prof.Dr. Osman ÇETİN'in yaptığı bu oturumda KTÜ Mimarlık Fak.'den Dr. Ömer İskender TULUK "Geleneksel Çorum Kent Dokusu"; Ankara Ü. İlahiyat Fak.'den Yrd.Doç.Dr. Abdülkadir DÜNDAR "Bir Haritaya Göre XIX. Yüzyılın Sonlarında Çorum Şehri ve Mimari Yapıları" konulu tebliğlerini, Prof.Dr. Ayşe ÜSTÜN bu iki tebliğle ilgili müzakeresini; Karaelmas Ü.'den Yrd.Doç.Dr. Ahmet ÖĞRETEN "Osmanlı Dönemi Çorum Hastaneleri" konulu tebliğini, Prof.Dr. Şevket KAVUKÇU da bu tebliğle ilgili müzakeresini sundular.

Sempozyumun ikinci günü olan 02 Ekim 2004 Cumartesi "Çorum ve Çevresine İlişkin Yazma Eserler ve Tarihi Kaynaklar" başlıklı VI. Oturum, A Salonu'nda Saat 08.30'da başladı. Prof.Dr. Gönül CANTAY'ın başkanlık ettiği bu oturumda Başbakanlık Osmanlı Arşivi Uzmanı Mustafa SERİN "Tarih Araştırmacılarının Vazgeçilmez Kaynakları: Arşivler"; Bursa İl Halk Kütüphanesi Müdürü Ömer KURMUŞ "Bursa Yazma ve Eski Eserler Kütüphanesinde Çorum ve Çevresine Ait Tarihi Kaynaklar" konulu tebliğlerini; Prof.Dr. Ali YARDIM ise bu tebliğlere ilişkin müzakeresini sundu. Ayrıca bu oturumda SA.Ü. İlahiyat Fak.'den Yrd.Doç.Dr. Mehmet MEMİŞ'in sunduğu "Çorum Müzesinde Bulunan Osmanlı Hat Sanatı Eserleri" başlıklı tebliği, Prof.Dr. Ayşe ÜSTÜN tarafından müzakere edildi.

Aynı saatte B Salonu'nda Çorum'da Eğitim ve Kültür II başlıklı VII. Oturum gerçekleştirildi. Başkanlığını Uludağ Ü. İlahiyat Fak.'den Prof.Dr. Süleyman Uludağ'ın yaptığı bu oturumda yine U.Ü. İlahiyat Fak.'den Prof.Dr. Mustafa KARA "Osmanlı Dönemi Çorum'da Bayramî Kültürü"; Gazi Ü. İlahiyat Fak.'den Yrd.Doç.Dr. Ahmet SEZİKLİ "Hıdırlık Kültürü: Çorum Hıdırlık Örneği"; Gazi Ü. İlahiyat Fak.'den A. Cahit HAKSEVER "19.Yy.'da Çorum'da Tasavvufi Hayat" konulu tebliğlerini, Prof.Dr. Hüseyin ALGÜL de bu tebliğlere ilişkin müzakerelerini sundular.

Kısa bir aranın ardından Çorum Müzesi ve Kütüphanelerindeki Yazma Eser-

ler başlıklı VIII. Oturum Saat 10.30'da A Salonu'nda başladı. Başkanlığını Ankara Ü. İlahiyat Fak.'den Prof.Dr. Mehmet AKKUŞ'un yaptığı bu oturumda Dokuz Eylül Ü. İlahiyat Fak.'den Prof.Dr. Ali YARDIM "Hasan Paşa Kütüphanesi'nin Çorum Kültüründeki Yeri"; Sakarya Ü. Güzel Sanatlar Fak.'den Prof.Dr. Ayşe ÜSTÜN "Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesinde Bulunan Müzehheb Yazma Eserler" konulu tebliğlerini, Prof.Dr. Nesimi YAZICI ise bu tebliğlere ilişkin müzakeresini; Gazi Ü. İlahiyat Fak.'den Dr. Ali ÖZTÜRK "Çorum Hasan Paşa Kütüphanesinde Bulunan Osmanlı Dönemi Divan Yazarları"; Harran Ü. İlahiyat Fak.'den Dr. Hikmet ATİK "İskilip Halk Kütüphanesinde Bulunan Edebi Muhtevalı Yazma Eserler" konulu tebliğlerini sundular.

Aynı saatte B Salonu'nda Çorum ve Çevresindeki Tarihi Olaylar I başlıklı IX. Oturum başladı. Başkanlığını Ankara Ü. İlahiyat Fak.'den Doç.Dr. Seyfettin ERŞAHİN'in yaptığı bu oturumda Atatürk Ü. Fen-Edebiyat Fak.'den Yrd.Doç.Dr. Hasan GEYİKOĞLU "Çorum ve Çevresinde Osmanlı-Beylikler Hakimiyet Mücadeleleri" konulu tebliğini, Doç.Dr. Ömer DEMİREL bu tebliğin müzakeresini; A.K.Ü. Fen-Edeb. Fak.'den Yrd.Doç.Dr. Ahmet YARAMIŞ "Yeniçeri Ocağının Kaldırılmasından Sonra Çorum'da Yeniçeri Takibatı"; 18 Mart Ü. Eğt. Fak.'den Yrd.Doç.Dr. Şerif KORKMAZ "Çorum'da Nüfus ve Göç Hareketleri" konulu tebliğlerini, Prof.Dr. Osman ÇETİN bu tebliğlerle ilgili müzakerelerini sundular.

Fakülte yemekhanesinde ikram edilen öğle yemeğinin ardından A Salonu'nda Saat 14.00'te Çorum ve Çevresindeki Tarihi Olaylar II başlıklı X. Oturum başladı. E.Ü. Nevşehir Turizm İşlt. ve Otelciliği Y. Okulu'ndan Dr. Ahmet KOLBAŞI "XIX.Yüzyılın Sonlarında Güvenlik Maksatlı Olarak Çorum'un Sancak Yapılması İçin Osmanlı Hükümetinin Yaptığı Çalışmalar"; A.K.Ü. Fen-Edeb. Fak.'den Doç.Dr. Sadık SARISAMAN "Meclis-i Mebusanda Çorum Mebusları ve Faaliyetleri" konulu tebliğlerini, Yrd.Doç.Dr. Mehmet BEŞİRLİ bu tebliğlere ilişkin müzakeresini; G.Ü. Kırşehir Eğt. Fak.'den Dr. Ahmet OĞUZ "XIX.yy.ın 2.Yarısında Ankara Vilayeti (Çorum Kazası) ve Osmanlı Meclisi Mebusanında Ankara Mebusları" konulu tebliğini, Yrd.Doç.Dr. Naci ŞAHİN bu tebliğle ilgili müzakeresini sundular.

Aynı saatte B Salonu'nda Çorum ve Çevresinde Yetişmiş Bazı Ünlü Şahsiyetler I başlıklı XI. Oturum başladı. Başkanlığını Prof.Dr. Mustafa KARA'nın yaptığı oturumda Araştırmacı Yazar Kamil ŞAHİN "Osmanlı Devletinin Kuruluş Yıllarında Seyyid Murad Soyundan Gelenler" konulu tebliğini, Prof.Dr. Mustafa KARA müzakeresini; Harran Ü. İlahiyat Fak.'den Yrd.Doç.Dr. Murat AKGÜNDÜZ "Çorumlu Osmanlı Alimleri ve Şeyhleri" konulu tebliğini, Prof.Dr. A. Lütfi KAZANCI müzakeresini; Ankara Ü. İlahiyat Fak.'den Yrd.Doç.Dr. Zülfikar GÜNGÖR "Şuara Tezkirelerine Göre Çorumlu Divan Şairleri" konulu tebliğini, Prof.Dr. Mehmet AKKUŞ müzakeresini; Eğitimci Yazar Ethem ERKOÇ "Beşiktaş Muhafızı Müşir Hacı Hasan Paşa'nın Çorum'a Hizmetleri" konulu tebliğini, Prof.Dr. A. Lütfi KAZANCI müzakeresini sundular.

Onbeş dakikalık aradan sonra A Salonu'nda Saat 16.00'da Sosyo-Kültürel Yönleriyle Çorum'un İlçeleri başlıklı XII. Oturum başladı. Başkanlığını Uludağ Ü. İlahiyat Fak.'den Prof.Dr. İzzet ER'in yaptığı oturumda Hacettepe Ü.Edebiyat Fak.'den Yrd.Doç.Dr. Fatih MÜDERRİSOĞLU "Anadolu'da Önemli Bir Kültürel Ve Dini Merkez: Osmaniye"; H.Ü. Edeb. Fak.'den Arş.Gör. Ferruh TORUK "Anadolu'da Kimliğini Koruyan Bir Osmanlı Yerleşimi: İskilip" konulu tebliğlerini, Dr. İskender TULLUK bu iki tebliğe ilişkin müzakeresini; Başbakanlık Osmanlı Arşivi Uzmanı Cevat EKİCİ "Mecitözü Temettuat Kayıtları" konulu tebliğini,

Mustafa SERİN müzakeresini sundular.

Aynı saatte B Salonu'nda Dil, Edebiyat ve Kültür başlıklı XIII. Oturum başladı. Başkanlığını Gazi Ü. İlahiyat Fak. Dekanı Prof.Dr. Nadim MACİT'in yaptığı oturumda Atatürk Ü. İlahiyat Fak.'den Doç.Dr. Sayın DALKIRAN "Ahmet Fezzi Çorumi'nin Hayatı, Eserleri ve el-Feyzû'r-Rabbânî fî ebâtîlî'l-İrânî Adlı Eseri"; Sakarya Ü. İlahiyat Fak.'den Dr. İhsan KAHVECİ "18. Yüzyıl Osmanlı Alimlerinden İskilipli Yusuf Efendi (ö.1199h/1785m)'nin Tefsir Anlayışı ve "el-Mevhibetü'l-İlahiyye ve'l-Atıyyetü's-Sübhaniyye" Adlı Tefsiri" konulu tebliğlerini, Doç.Dr. Mesut OKUMUŞ bu tebliğe ilişkin müzakeresini; Pamukkale Ü. Fen-Edeb. Fak.'den Dr.Turgut TOK "Çorum İli Ağızlarında Yerel ve Arkaik Kelimeler" konulu tebliğini, Prof.Dr. Mehmet AKKUŞ müzakeresini sundular.

Osmanlı Dönemi Çorumu'nun din, tarih, kültür, sanat ve edebiyat açılarından ele alınıp çok yönlü olarak masaya yatırıldığı sempozyumun ikinci günündeki oturumlar bu tebliğlerle tamamlanmış oldu.

Sempozyumun XIV. ve son Oturumu 03 Ekim 2004 Pazar günü A Salonu'nda yapıldı. Sempozyumun değerlendirildiği toplantının başkanlığını Prof.Dr. Nadim MACİT yaptı. Başkan oturumu yönetmesinin yanı sıra sempozyumun başarılı geçmesinin gerekçeleri üzerinde durdu. Oturumun diğer konuşmacıları Prof.Dr. Refet YİNANÇ, Prof.Dr. Hüseyin ALGÜL ve Prof.Dr.Gönül CANTAY isimlerinden oluşuyordu. Adı geçen hocaların her biri takip edebildikleri tebliğlere ilişkin genel değerlendirmeler yaptılar.

Çorum'un Osmanlı dönemi tarihini aydınlatan bu sempozyumun amacına uygun son program ise Çorum sınırları içerisinde kalan daha önceki tarihlere ait yerlerin gezilmesi idi. Bu kapsamda Hattuşaş ve Kızılıkaya yöresine bir gezi düzenlenmiş ve böylece katılımcılara kentin antik tarihine ilişkin mini bir seyahat zevki de yaşatılmıştır.

Bilimsel bir toplantı olması nedeniyle halkın katılımının istenilen seviyede gerçekleşmemiş olduğu gözlenirse de sempozyuma bilimsel katkı sözü vermiş olan bilim adamlarının -mazeretleri dolayısıyla katılamayanlar dışarıda tutulursa- bu toplantıya yüksek seviyede katılmış olmaları, anahatlarıyla sunulan tebliğlerin muhtevalarının dolgunluğu, katılımcılardan sıcak ilgilerini hiçbir zaman esirgemeyen, sempozyum tertip heyetini oluşturan ve sekreteryasını üstlenen Prof.Dr. Nadim MACİT, Yrd.Doç.Dr. H. Ahmet SEZİKLİ, Yrd.Doç.Dr. Ramazan KARAMAN, Dr. Ali ÖZTÜRK, Öğr.Gör. Ali İLİCA ve Arş.Gör. Ubeydullah SEZİKLİ'nin özverili çalışmaları ve Çorum'un geleneksel konukseverliğini örneklemekte gösterdikleri performans sempozyumun başarılı geçmesinde en büyük etken olmuştur.

Bu sempozyum sonunda ortaya çıkan bir başka sonuç ise Çorum'un önceki yüzyıllarda sahip olduğu değerlerin henüz kaybolmayıp bugün bile yaşatıldığı gerçeğidir. Katılımcılardan Yrd.Doç.Dr. Abdülkadir DÜNDAR'ın tebliğinde belirttiği ve 1892 yılına ait bir Çorum haritasının başındaki tanıtım notunda Yüzbaşı Osman oğlu Ömer'in Çorum halkı ile ilgili şu tespiti bu durumu belgelemektedir: "Kasaba ahalisinin ekserisi ticaretle ve kurâ ahalisi kâmilen ziraatle meşgul oldukları gibi derece-i nihaide misafirperver bulduklarından âyende ve râvendeye it'âm ittirüp mukabilinde hiçbir habbe kabul etmezler."

Sempozyumda sunulan tebliğlerin bir an evvel kitaplaşması temennisiyle katkıda bulunan herkesi ve özellikle Çorum İlahiyat Fakültesi İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü öğretim elemanlarını katkılarından dolayı tebrik eder, benzer sempozyumların devamını dileriz.